

המשך ביאור למס' תמיד ליום חמישי עמ' א

12 מלחמה, **אָמְרוּ לִיה** – אמרו לו הנשים שהיו שם, איזו תועלת תהיה
13 לך אם תלחם עמנו, הרי **אִי קָטַלְתָּ לָן** – אם תצליח להורגנו, לא
14 תהיה לך גדולה בזה, שהרי **יֹאמְרוּ** אנשי העולם, **נָשִׁי קָטַל** – שלא
15 הרג אלא נשים, ואין זו גבורה. **וְאִי קָטַלְנָא לָךְ** – ואם נצליח להורגך,
16 יהא לך דבר זה לבזיון רב, לפי ש**יֹאמְרוּ** אנשי העולם עליך, שאתה
17 **מְלַכָּא דְקָטַלוּהוּ נָשִׁי** – מלך שהרגוהו נשים. קיבל אלכסנדרוס את
18 דבריהם ולא הרע להם.
19 לאחר מכן, **אָמַר לְהֵן לנשים, אֵייתוּ לִי נְהֻמָּא** – הביאו לי לחם
20 לאכול. **אֵייתוּ לִיה נְהֻמָּא דְדַהֲבָא אַפְתוֹרָא דְדַהֲבָא** – הביאו לו
21 הנשים לחם של זהב על גבי שולחן מזהב.

1 גם בחושך כמו באור, **וְאֵייתוּ קִיבוֹרֵי דְמַתְנֵי** – והבא גם פקעות של
2 חבלים, **וְקָטַר פְּהֵאי נִיסָא** – וקשור את ראש החבל בצד זה של הרי
3 החושך, במקום שעדיין אור, ואת שאר החבל החזק בידך, וכך תלך
4 אחרי החמורים ותעבור את הרי החושך, **דְכִי אֵתִית (בְּאִזְרָהּא)**
5 **נְקַטַת בְּגוֹיֵיהוּ** – כדי שכשתרצה לחזור, תאחז בחבלים אלו, ותלך
6 עד שתגיע למקום שנקשר, **וְאֵתִית לְאַתְרָךְ** – וכך תגיע למקומך
7 בשלום.
8 מספרת הגמרא: **עָבַד הָבִי** – אכן כך עשה אלכסנדרוס ככל אשר
9 הורו לו, **וְאֹל** – והלך למדינת אפריקי דרך הרי החושך. **מָטָא** – הגיע
10 **לְהֵהוּא מְחוּזָא דְבוּלְיָה נָשִׁי** – למחוז אחד שכל תושביו היו נשים,
11 ולא היו בו אנשים. **בְּעִי לְמִיעָבַד קְרָבָא בְּהַדְיָיהוּ** – רצה לעשות עמן

אמר להו אלכסנדרוס לנשים, מי אכלי אינשי נהמא דרעהא - האם
מנהג האנשים כאן לאכול לחם של זהב. אמרו ליה הנשים, אין מנהג
האנשים כאן לאכול לחם של זהב, אלא מה שהבאנו לך לחם של
זהב, הוא מפני שהיינו סבורים, דאי נהמא בעיית - שאם רצונך בלחם
לאבילה, לא תיה לך באיתרה נהמא למיכל, דשקלית ואתית
להא - וכי לא היה לך במקומך לחם לאבילה, שהוצרכת לקחת את
עצמך ולבא לכאן. אלא ודאי שבואך לכאן היה לשם כסף זהב,
ולכך הבאנו לך לחם מזהב.

כי נפיק ואתי - כשהיה יוצא ובא מהמחוז של הנשים, כתב אפכה
דמחוזא - על שער המחוז, אנא אלכסנדרוס מוקדון הוית שמיא
- הייתי שוטה, עד דאתיתי [ו-שהגעתי] למדינת אפריקי הנשיא
[של הנשים], ויליפת עצה מן נשיא - ולמדתי חכמה מן הנשים.
הגמרא מביאה את המשך המעשה שאירע עם אלכסנדרוס כששב
ממדינת אפריקי: כי שקיל ואתי - כשהיה בדרך לילך ולבא
למדינתו, יתיב אהיהא מעינא וקא אכיל נהמא - ישב על יד מעיין
אחד ואכל שם לחם. הונו בריה גולדני דמלחה - היו בידו דגים
מלוחים, בהרי דמתחורי יהו נפל בהו ריקא - בשעה ששטפם במי
המעיין להסיר מליחותם, נכנס בהם ריח טוב. כיון שראה זאת
אלכסנדרוס, אמר, שמע מינה - מוכח מזה, שהאי עינא מן ערן
אתי - שמעתיי זה מגן עדן הוא בא. לגבי המשך המעשה ישנן דעות
חלוקות, איכא דאמרי - ישנם האומרים, שקל מהנהו מיא מרא
באפיה - אלקה ממיימי המעיין האלו, ורחץ בהם את פניו, והמשיך
בדרכו. ואיכא דאמרי - ויש אומרים, אדלי בוליה - שעלה
במעלה הנחר לאורך כולו לכיוון מקום מוצא המים, עד דמטא
לפתחא דגן ערן - עד שהגיע לפתח גן עדן. כשהגיע לשם, רמא
קלא, פתחו לי בבא - הרים את קולו וקרא, פיתחו לי את השער.
אמרו ליה - השיבו לו 'זה השער לה' וגו' צדיקים יבאו בו' (תהלים קיח
א), ולך אין רשות להיכנס בו. אמר להון אלכסנדרוס, אנא נמי מלכא
אנא ומיחשב חשיבנא - אני גם כן מלך, וחשוב אני, ואם אין
ברצונכם ליתן לי רשות להיכנס, תנו [תנו] לי לכל הפחות מידי -
דבר מועט מגן עדן. הסכימו בגן עדן בכשתו, ויהבו ליה גולגלתא
קדא - ונתנו לו גלגל עין של אדם. כשבש במקומו, אתיה - הביא
לגלגל עין זו, תקליה לכוליה דהכא ונספא דידיה בהריה - שקל
את כל זהביו וכספו כנגד גלגל עין זו, ולא תיה מתקלי - ולא הגיעו
למשקלה, שהעין היתה שוקלת יותר מהם. והיה דבר זה פלא בעיניו.
אמר להון לרבנן - אמר להם לחכמים שהיו במדינתו, מאי האי -
מהו ענין זה שגלגל העין שוקל כל כך הרבה. אמרי - השיבו לו
החכמים, ענין זה בא לרמוז, שגולגלתא דעינא דבישרא ודמא דלא
קא שבע - שגלגל עין של בשר ודם, שאינה מרגישה שובע מהעושר
שיש לה לעולם. אמר להו אלכסנדרוס לחכמים, מאי דהכי הוא
- מנין אדע שאכן כך הוא ביאור הענין. השיבו לו החכמים, שקלי
קליל עפרא ובסיה - קח מעט עפר וכסה את העין, ותראה
שלאלת תקלי - שמיד היא תשקול מעשקה האמיתית.

מסיימת הגמרא: והו מזה דבתבי (משלי כו ז) 'שאול ואבדון לא
תשבענה וגו' ועיני האדם לא תשבענה, הרי שעני האדם אינם
שבעות לעולם.
כיון שהגמרא עסקה בענין הרי החושך, היא מביאה ברייתא המוזכר
בה מענין זה: תנא דבי אליהו - בבית מדרשו של אליהו שנו ברייתא
זו, גיהנם נמצא למעלה מן הרקיע, לפי שיוצא מנהר דינור שבא
מזיעתן של חיות הקודש. מוסיפה הברייתא, ויש אומרים, שהגהינום
50 נמצא לאחורי הרי החשך.
מביאה הגמרא: תנא דבי חייא, כל העוסק בתורה בלילה, שכינה
52 שרויה בנגדו, שנאמר (איכה ב טו) 'קומי רוני בלילה לראש אשמורות
53 שפכי כמים לבד נכח פני ה' (וגו)', כלומר, 'קומי רוני בלילה'
54 לעסוק בתלמוד תורה, ואז תוכה לינכח פני ה', שתשרה אצלך
55 השכינה.
56

מוסיפה הגמרא להביא מדברי התנא שדיבר בשבח תלמידי החכמים
57 ועסק התורה: אמר רבי אליעזר בן עזריה, תלמידי חכמים מרבים
58 שלום בעולמו. שנאמר (ישעיה נד יג) 'יכל בניך לימודי ה' ורב שלום
59 בניך', אל תקרי 'בניך' אלא 'בוניך', שהם התלמידי חכמים הבונים
60

את העולם, ועל ידם יש רוב שלום.

הדרן עלך לא היו בופתין

פרק חמישי - אמר להם הממונה

בפרק זה מבואר המשך סדר עבודת הבוקר, ובכללה סדר תפילת
הכהנים, גמר הפייסות על העבודות, סדר דישון מוצח הפנימי וסדר
הבאת הקטורת.

משנה

במשנה לעיל (א) נאמר, שלאחר שהניחו הכהנים את אברי התמיד
על גבי הכבש, ירדו ובאו להם ללשכת הגזית לקרות את שמע
ולהלל. משנתנו מבארת את סדר התפילה: אמר להם [לכהנים]
שהגיעו ללשכת הגזית [הממונה על סדר עבודת היום, פרכו ברכה
אחת מהברכות שלפני קריאת שמע, והם פרכו את אותה הברכה.
לאחר מכן קראו את עשרת הדברות, ופרשת שמע ישראל (דברים י
ט-ט), ופרשת והיה אם שמעו (דברים יג-כא), ופרשת ויאמר (במדבר טו
לו-מא), ולאחר מכן פרכו עם העם שלש ברכות בלבד, והן, ברכת
אמת ויצוב, וברכת עבודה, היא ברכת רצה, וברכת בהנים, היא
ברכת שים שלום. מוסיפה המשנה: ובשפתה, היו מוסיפין עוד ברכה
אחת, וברכה זו היתה שייכת למשמר היוצא, שהם היו מברכים
אותה למשמר הנכנס.

משנה

ארבע פייסות היו במקדש. הראשון והשני נשנו לעיל (כ. ל.),
ובמשנתנו נשנו השלישי והרביעי. תחילה מביאה המשנה את הפייס
השלישי, מי יזכה בהקטרת הקטורת: לאחר שסיימו תפילתם, אמר
להם הממונה על הפייסות, לכהנים שבאותו בית אב, חדשים
לקטרת - רק הכהנים החדשים שבכם שעדיין לא הקטירו מעולם
קטורת על המזבח הפנימי, בואו והפיסו - והשתתפו בגורל מי יזכה
להקטירו. עשו את הגורל, וזכה מי שזכה.
לעיל (א) נאמר, שאחר שחיתת התמיד וניתוחו, היו מחלקים את
אבריו לכהנים, והעולם על חצוי התחתון של כבש המזבח. משנתנו
מבארת את הפייס הרביעי, מי יזכה בהעלאת האברים מהכבש
למזבח: לאחר מכן אמר להם הממונה לכהנים שבאותו בית אב,
חדשים עם ישנים - בין מי שעדיין לא זכה בעבודה זו, ובין אלו שזכו
כבר, בואו והפיסו - והשתתפו בגורל, מי מעלה את האברים מן
הכבש למזבח. וזהו דעת תנא קמא. אבל רבי אליעזר בן יעקב
אומר, לא היה פייס על עבודה זו, אלא הכוה המעלה את האברים
לכבש, הוא מעלה אותן מהכבש על גבי המזבח, והיינו, כל כוה
וכוה העלה למזבח את האברים שזכה בהם להעלותם לכבש.

משנה

במשנה זו יבואר סדר הפשטת הבגדים לאחר הפייס: לאחר שהוברר
מי זכה בפייס, לקחו בית דין את הכהנים שלא זכו בפייס ומקטרום
לחונים - שמשים, והם היו מפשיטין אותם - את הכהנים הללו, את
בגדיהם - בגדי הכהונה שלבשו לצורך הפייס, ולא היו מניחין -
משיאיים עליהם מבגדי הכהונה, אלא את המכנסים בלבד, כדי
שלא יעמדו ערומים, ולאחר שלבשו את בגדי החול שלהם, היו
פושטים גם המכנסים. ותלונות היו עשויים שם, בתוך החומה של
לשכת הגזית, ובהם היו מונחים בגדי הכהונה, וכתוב עליהם
תשמיש הפלים - על כל חלון היה כתוב לאיזה בגד הוא משמש,
לאבנט, לכתונת, למכנסים ולמצנפת.

משנה

במשנה זו מבואר סדר הקטרת הקטורת: מי שזכה בהקטרת הקטרת,
היה נוטל את הכף, והכף היתה דומה לתרבך [שם כליל גדול, היה
הדיתה הכף של זהב, ומחזקת שלשה קבין, והפנה, שהוא כף קטנה
יותר, היה מונח בתוכו - בתוך הכף הגדולה,